

על לוחות הברית צורתן וחלוקת הדברות /

א: הלוחות הכתובות בתורה

1. ספר שמות, פרק ל"ב, פסוק ט"ז: "וַיִּתֵּן אֱלֹהִים מִשְׁנֵה כָּל־דְּבַר אֲתוֹ בְּהַר סִינַי **שְׁנֵי לַחַת** הַעֲדַת לַחַת אֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים"; וכן: "וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה; וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלַּחַת"

2. בלוחות השניים, בתחילה נאמר שה' יכתוב: (שמות, ל"ד, א') "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֶבֶנִים כְּרָאשֵׁינִים וְכַתְּבֵנִי עַל הַלַּחַת... וְיִהְיֶה-שָׁם עִם-יְהוָה, אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה--לֶחֶם לֹא אָכַל, וַיִּמֵּם לֹא שָׁתָה; וַיִּכְתֹּב עַל-הַלַּחַת, אֶת דְּבַר הַבְּרִית--**עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים**. (שם כח)

3. ספר שמות, פרק ל"ב: (טו) וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הַהָר וַיֵּרַד מִשְׁנֵה כָּל־דְּבַר אֲתוֹ בְּהַר סִינַי **שְׁנֵי לַחַת** הַעֲדַת בְּיָדוֹ לַחַת כְּתוּבִים **מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים**: (טז) וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלַּחַת:

ב: הניסים שהיו בלוחות הברית

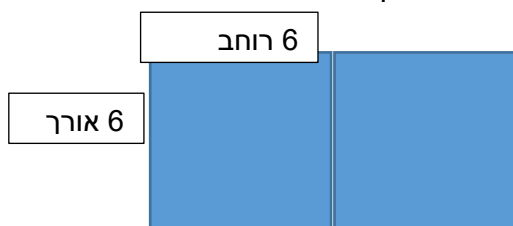
4. מסכת אבות: עֲשֶׂרֶת דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּעָרֵב שֶׁבֶת בֵּין הַשָּׁמַשׁוֹת, וְאֵלוֹ הֵן: פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבְּאֵר, וּפִי הָאֵתוֹן, וְהַקֶּשֶׁת, וְהַמָּן, וְהַמַּטָּה, וְהַשְּׁמִיר, וְהַכֶּתֵב, וְהַמְּכַתֵּב, וְהַלּוּחֹת.

5. תנחומא עקב ט: "שנאמר ידיו גלילי זהב, מעולפת ספירים" - שהיו של סנפירונן"

מדרש רבה קהלת ט "מחצב של ספיר גילה לו הקב"ה בתוך אהלו ומשם העשיר" חומר הגלם שממנו היו עשויים הלוחות היה אבן ספיר. האבן, בעלת גון התכלת העז,

6. בבלי פסחים, נד א: האותיות היו חקוקות מצד אל צד, ונראו משני הצדדים, דבר שיצר שתי בעיות שנפתרו בדרך נס:

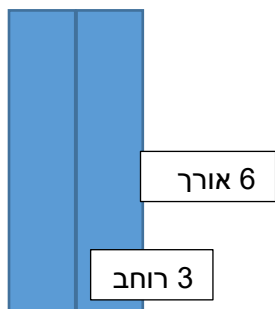
ירושלמי מגילה פרק א ה"ט: "אמר ר' לוי מאן דאמר בדעך ניתנה התורה ע"ן מעשה ניסים מאן דאמר אשורי ניתנה התורה סמ"ך מעשה ניסים"

ג: צורות לוחות הברית

7. בבא בתרא יד א: לוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלושה (=טפחים)"

8. במדרש תנחומא (כי תשא פרק לז) אורכן היה ששה טפחים ורוחבם רק שלושה

בעקבות קריאתו של הרבי מלובביץ שהלוחות היו מרובעים ולא עיגול כהשפעה של אמנים נוצרים

עיגול הלוחות/ גליל

9. בכר מופיע בזוהר/ זוהר יתרו: [פד, ב]: ממה אתעבידו. תאנא, מההוא טלא עלאה, דנגיד מעתיקא קדישא. וכד נגיד ואתמשך לחקל דתפוחין קדישין, נטל קודשא בריך הוא תרין כפורי מנייהו, ואתגלידו, ואתעבידו תרין אבנין יקירין. נשב בהו, ואתפשטו לתרין לוחין.

תרגום: ממה נעשו [הלוחות]? שנינו, מאותו הטל העליון הנמשך מעתיקא קדישא. וכאשר נזל ונמשך לשדה התפוחים הקדושים, לקח הקב"ה שתי כוסות מהם, ונקפאו ונעשו שתי אבנים יקרות. נשב בהם והתפשטו להיות שני לוחות.

וכך מפרשים הרמ"ק והרב אברהם אזולאי בספרו "אור החמה" את דברי הזוהר. שירדו הלוחות כמין טיפות ונקרשו בבואם לארץ ומכאן צורתם המעוגלת.

10. מדרש שיר השירים רבה על הפסוק "ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש מעיו עשת שן מעולפת ספירים":

ידיו גלילי זהב – אלו לוחות הברית, שנאמר: והלוחות מעשה אלוהים המה. גלילי זהב אלו דברי תורה, שנאמר: הנחמדים מזהב ומפז. אמר ר' יהושע בר נחמיה: מעשה ניסים היו, של סנפירונן היו והיו נגלילין.

"ויפן וירד משה מן ההר ושני לוחות העדת בידו לוחות כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים"

13. המבי"ט (בית אלוקים שער היסודות פי"ב),

הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני הלוחות מדברים ממצוות שבין אדם למקום - 'אנכי', 'לא יהיה לך', שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנב'... והנה המתבונן יראה כי דברות של בין אדם למקום ארוכות הנה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים, 'לא תגנב' ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות. וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו - בין אדם לחברו, יותר ממה שנזהר בבין אדם למקום, כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'.

14. של"ה שער האותיות אות בי"ת – בריות

והנה כתבו המחברים שבעשרת הדברות יש תר"ך אותיות כמנין כת"ר תורה, ותר"ג אותיות הם רומזות לתרי"ג מצות, בכל אות מצוה אחת, ובשבע אותיות הנשארות... אמנם המחזור שבכולם הוא מה שהבנתי מדברי הציוני (פרשת יתרו), שאומר מה הם השבע אותיות שנשארו, הם 'אשר לרעך',

- 2 הדברות נאמרו ע"י ה' והשאר ע"י משה: ר' יהושע בן לוי אומר: שתי דברות, ורבנן אמרין כל הדברות שמעו ישראל מפי הגבורה (פסיקתא רבתי כב)
- שני הדברות נאמרו בגוף ראשון ושמונה בגוף שלישי.

חלופה נוספת לפי דברים 8/2 או יתרו 7/3

לֹא תִרְצַח   **לֹא תִנְאֹף**
לֹא תִגְזֹב   **לֹא תַעֲזֹב**   **כִּרְעֶךָ**
עַד שְׂקֶר: **לֹא תִזְמַד**   **בֵּית**
רְעֶךָ   **לֹא תִזְמַד**   **אֶשֶׁת רְעֶךָ**
וְעַבְדּוֹ   **וְאִמָּתוֹ**   **וְשׁוּרוֹ**   **וְזַמְרוֹ**
וְכָל   **אֲשֶׁר לְרְעֶךָ:**

אָבִי
ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לֹא יִהְיֶה לְךָ** אלהים אחרים על פני: **לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ** פסל וכל דמות אשר בשמים מופעל ואשר בארץ מתנות ואשר במים מתנות לארץ: **לֹא תַשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם** ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על יושלשים ועל רבועים לשנאי: ועשה וזסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא** כי לא ינקה יהוה את אשר ישיא את שמו לשוא:
זְכוּר
אתיום השבת לקדשו: עשית ימים תעבד ועשית כ כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובעדך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וצרך אשר בשעריך: כי עשית ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ ואת הים ואת כל אשר עם נעו ביום השביעי עליכן ברח יהוה אתיום השבת וקדשהו: **כִּכֹּר אֲבִיבָךָ** ואתאמך למען יארכו ימיה על הארץ יהוה אלהיך נתן לך:

זְכוּר אתיום השבת לקדשו: עשית ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובעדך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וצרך אשר בשעריך: כי עשית ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ ואת הים ואת כל אשר ימים ביום השביעי עליכן ברח יהוה אתיום השבת וקדשהו: **כִּכֹּר אֲבִיבָךָ** ואתאמך למען יארכו ימיה על הארץ יהוה אלהיך נתן לך: **לֹא תִרְצַח**   **לֹא תִנְאֹף**   **לֹא תִגְזֹב**   **לֹא תַעֲזֹב**   **כִּרְעֶךָ**
תַעֲזֹב   **כִּרְעֶךָ**   **עַד שְׂקֶר:**   **לֹא תִזְמַד**   **בֵּית**   **רְעֶךָ**
לֹא תִזְמַד   **אֶשֶׁת רְעֶךָ**   **וְעַבְדּוֹ**   **וְאִמָּתוֹ**   **וְשׁוּרוֹ**   **וְזַמְרוֹ**
וְכָל   **אֲשֶׁר לְרְעֶךָ:**

אָבִי
ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לֹא יִהְיֶה לְךָ** אלהים אחרים על פני: **לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ** פסל וכל דמות אשר בשמים מופעל ואשר בארץ מתנות ואשר במים מתנות לארץ: **לֹא תַשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם** ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על יושלשים ועל רבועים לשנאי: ועשה וזסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא** כי לא ינקה יהוה את אשר ישיא את שמו לשוא:

15 : עשר על כל לוח :

ורבנן אמרין: עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. הדא הוא דכתיב: "ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים" – עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה.

ההסבר ל - 10 על 10 שאולי בברית בהר סיני היה צורך בשני טפסים, אחד לה' ואחד לבני ישראל.

(הרב יואל בן נון מציין שמאחר הברית היא מין חוזה לכן צריכים עותק לכל צד וכך נהגו במזרח העתיק, וכן הנחת העותקים, הראשון בארון העדות והשני של בני ישראל גם הונח בארון העדות, הוא מפקיד את שני ההעתקים של לוחות העדות, המקום הקדוש המשותף לשני הצדדים- גם העותק של ה' וגם העותק של בני ישראל נמצאים בארון העדות ומתקיים הפסוק ושכנתי בתוך בני ישראל.) (גם העמים הקדמונים היו שמים את העותק שלהם אצל המלך)

אָבִי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לֹא יִהְיֶה לְךָ** אלהים אחרים על פני: **לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ** פסל וכל דמות אשר בשמים מופעל ואשר בארץ מתנות ואשר במים מתנות לארץ: **לֹא תַשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם** ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על יושלשים ועל רבועים לשנאי: ועשה וזסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא** כי לא ינקה יהוה את אשר ישיא את שמו לשוא:
זְכוּר אתיום השבת לקדשו: עשית ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובעדך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וצרך אשר בשעריך: כי עשית ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ ואת הים ואת כל אשר עם נעו ביום השביעי עליכן ברח יהוה אתיום השבת וקדשהו: **כִּכֹּר אֲבִיבָךָ** ואתאמך למען יארכו ימיה על הארץ יהוה אלהיך נתן לך: **לֹא תִרְצַח**   **לֹא תִנְאֹף**   **לֹא תִגְזֹב**   **לֹא תַעֲזֹב**   **כִּרְעֶךָ**
תַעֲזֹב   **כִּרְעֶךָ**   **עַד שְׂקֶר:**   **לֹא תִזְמַד**   **בֵּית**   **רְעֶךָ**
לֹא תִזְמַד   **אֶשֶׁת רְעֶךָ**   **וְעַבְדּוֹ**   **וְאִמָּתוֹ**   **וְשׁוּרוֹ**   **וְזַמְרוֹ**
וְכָל   **אֲשֶׁר לְרְעֶךָ:**

אָבִי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לֹא יִהְיֶה לְךָ** אלהים אחרים על פני: **לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ** פסל וכל דמות אשר בשמים מופעל ואשר בארץ מתנות ואשר במים מתנות לארץ: **לֹא תַשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם** ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על יושלשים ועל רבועים לשנאי: ועשה וזסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא** כי לא ינקה יהוה את אשר ישיא את שמו לשוא:
זְכוּר אתיום השבת לקדשו: עשית ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובעדך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וצרך אשר בשעריך: כי עשית ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ ואת הים ואת כל אשר עם נעו ביום השביעי עליכן ברח יהוה אתיום השבת וקדשהו: **כִּכֹּר אֲבִיבָךָ** ואתאמך למען יארכו ימיה על הארץ יהוה אלהיך נתן לך: **לֹא תִרְצַח**   **לֹא תִנְאֹף**   **לֹא תִגְזֹב**   **לֹא תַעֲזֹב**   **כִּרְעֶךָ**
תַעֲזֹב   **כִּרְעֶךָ**   **עַד שְׂקֶר:**   **לֹא תִזְמַד**   **בֵּית**   **רְעֶךָ**
לֹא תִזְמַד   **אֶשֶׁת רְעֶךָ**   **וְעַבְדּוֹ**   **וְאִמָּתוֹ**   **וְשׁוּרוֹ**   **וְזַמְרוֹ**
וְכָל   **אֲשֶׁר לְרְעֶךָ:**

להעמקה : החלוקה כפי שמופיעה בספר תורה

ספר דברים

ספר שמות

אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לא-יהיה** לך אלהים אחרים על-פני: לא-תעשה לך פסל כל-תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: לא-תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבות על-בנים ועל-שלישים ועל-רביעים לשנאי: ועשה זוסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי (מצותי): **לא תשא** את-שם-ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את-שמו לשוא: **שמור** את-יום השבת לקדשו כאשר צוה ה' אלהיך: ששת ימים תעבד ועשית כל-מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל-מלאכה אתה ובנך-ובתך ועבדך-ואמתך ושורך וזמרה וכל-בהמתך וגרף אשר בשעריך למוען ינוח עבדך ואמתך כמוך: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וינאף ה' אלהיך משם ביד זוזקה ובזרע נטויה על-כן צוה ה' אלהיך לעשות את-יום השבת: **כבד** את-אביך ואת-אמך כאשר צוה ה' אלהיך למוען יאריכן ימיה וקמוען ייטב לך על האדמה אשר-ה' אלהיך נתן לך: **לא תרצו**: **לא** תנאף: **ולא תגנב**: **ולא תענה** ברעה עד שוא: **ולא תזמור** אשת רעה **ולא תתאנה** בית רעה שדהו ועבדו ואמתו שורו וזמורו וכל אשר לרעה.

אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: **לא-יהיה לך** אלהים אחרים על-פני: **לא** תעשה לך פסל וכל-תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: **לא** תשתחוה להם **לא** תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-רביעים לשנאי: ועשה זוסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: **לא תשא** את-שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר-ישא את-שמו לשוא: **זכור** את-יום השבת להקדשו: ששת ימים תעבד ועשית כל-מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך **לא** תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרף אשר בשעריך: כי ששת ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ את-הים ואת-כל-אשר-בהם וינוח ביום השביעי על-כן **ברך יהוה את-יומיו השבת** ויקדשהו: **כבד את-אביך ואת-אמך** למוען יארכו ימיה על האדמה אשר-יהוה אלהיך נתן לך: **לא תרצו** **לא** תנאף **לא** תגנב **לא** תענה ברעה עד שקר: **תזמור בית רעה** **ולא תתאנה** בית רעה אשת רעה ועבדו ואמתו **שורו** וזמורו וכל אשר לרעה:

מעבר לשינויים שצוינו בספר שמות . "הדבר" – "ולא תתאנה" – חסר./ חלוקה לפי פרשה פתוחה וסתומה

ספר דברים

ספר שמות

1	אנכי	1	אנכי
2	לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל כל תמונה... לא תשתחוה להם ולא תעבדם"	2	לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל כל תמונה... לא תשתחוה להם ולא תעבדם"
3	לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא";	3	לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא";
4	"שמור את יום השבת לקדשו";	4	"שמור את יום השבת לקדשו";
5	כבד את אביך ואת אמך";	5	כבד את אביך ואת אמך";
6	"לא תרצח";	6	"לא תרצח";
7	ולא תנאף";	7	ולא תנאף";
8	"ולא תגנב";	8	"ולא תגנב";
9	"ולא תענה ברעה עד שוא";	9	"ולא תענה ברעה עד שוא";
10	ולא תזמור; = או + "ולא תתאנה";	10	ולא תזמור; = או + "ולא תתאנה";